

Ne haragudj, kis Jézuskám, megírom a címem,
Kicsi pusztán lakom itt lenn Somogy közepében,
A nevem meg, ahogy mondják a kis Molnár Ferke,
Szeretettel nagyon kérlek, szállj, siess a földre.

Marcali-Gyota.

Kőhalmy Julia.

Székely karácsony.

Erdély egy részének felszabadítására.

*Személyek: Apa, Anya, Nagypó, Nagyanjó, Gyerekek,
Menekült.*

Szín: Egy erdélyi székely ház belseje. Igen egyszerű berendezés. A legnagyobb tárgy a mennyezetig érő, fehérre meszelt kemence, amelyben barátságos tűz lobog. Két oldalt egy-egy magasra púpozott ágy, egyik oldalon fiókos szekrény, középen asztal, székekkel, az asztalon sudár karácsonyfa, amelyet Apa és Anya épp most díszítenek. Alkonyba hajló délután, a házikó két kis ablakán át hófödte hegyvonulatra és havas fenyőkre van kilátás. A szobában négyen vannak. Nagyanjó és Anya a karácsonyfánál vannak. Apa és Nagypó a kemencepadkán ülnek. Apa székelyruhás, Nagypó fehérszakállú, szintén székely öltözetben, tajtékpipából pipál. Beszélgetnek.

Apa: Bizony, édesapám, mégis csak jó hozzánk az Isten! Mertünk volna még két évvel ezelőtt csak gondolni is arra, hogy most szabadon énekelhetjük a hósapkás Csiki hegyek között: Isten, áldd meg a magyart?!

Nagypó (remegő hangon): Az ám fiam, nagy csoda ez! Öreg vagyok már és törődött, megtört az élet, s gondok, meg az idegen rabságban való görnyedés, de ha erre gondolok, hogy ezentúl már nem zaklatnak bennünket a kifestett arcú oláh tisztek és hivatalnokok, nem fenyeget mindennap valami újabb igazságtalanság, hát fiam, ha erre gondolok, bizony még ezekkel a törődött tagjaimmal is kedvem volna táncra kerekedni!

Nagyanjó: De biz én is veled táncolnék, édes uram, pedig már én sem vagyok valami csirke!

Anya: Istenem, húsz éve ez az első igazi magyar karácsonyunk! Olyan ujdonat-új, olyan csodálatos érzés ez, amelyet még sohse éreztem!

Nagypó: Hogy új? Meghiszem azt! Hiszen még pendelyben járó kisgyermek voltatok az uraddal együtt, amikor elszakítottak bennünket a mi édes hazánktól, Magyarországtól!

Apa (haraggal): És ezt mondták: ezentúl Nagyrománia állampolgárai lesztek! A gazok!

Anya (ugyanúgy): Azt gondolták, kiölhetik belőlünk magyarságunkat, az őseinktől örökölt szent magyar lelket! Azt gondolták, hogy erőszakkal mindent elérhetnek!

Apá: A bolondok! Nem vették észre, hogy mennél jobban elnyomnak bennünket, annál erősebben lobog bennünk a magyar öntudat, nem látták, hogy minden apró emlék, jel, vagy szó, amely a magyar multra emlékeztet, azóta szent és drága ereklye lett számunkra.

Anya (a fiókos szekrényből egy gondosan összehajtogatott piros-fehér-zöld selyemdarabot vesz elő és szeretettel símogatja): Igen, ez is, ez is ereklye, mindennél szentebb ereklye lett a mi számunkra. Ezeket a drága színeket akarták kiölni a lelkünkéből! De mi — ha rejtve is, — megőriztük, az életünk-nél is jobban vigyáztunk rá! Ha kellett, a dunnahuzat alá varrtuk, ha erre is rájöttek, egy ládikában elástuk a kert végében s csak titkon, holdtalan éjszakákon vettük elő, ha már úgy éreztük, hogy nagyon fáj az üldözés... vagy félve, rejtegetve, néha ünnepeken... s azok az ünnepek egyszerre milyen derűsek lettek ettől az egyszerű, de nekünk szent magyar zászlótól! Letérdeltünk köréje és odatérdeltettük a gyerekeket is, buzgón fohászokodva az Egek Urához és szent fogadalmat téve, hogy addig nem lesz nyugodalmunk, addig nem lesz igazi örömünk, addig úgy fogunk járni az emberek között, mint akinek gyásza van, valami kedves halottja, amíg fenn nem loboghat e zászló házainkon!

Nagyapó: De most már, hála Istennek, loboghat a zászló... Azóta, mióta az első Horthy-katonáknak feltűzték, szabadon, békén! Nézzétek ezeket az öreg, hallgatag hegyeket, s a gyönyörűen ívelt völgyeket, a fákat, ezek látták apáitokat, nagyapáitokat, ezer év óta születni, meghalni és újra születni! Itt szálltak szembe vésszel, viharral és a történelem vérzivatarai-val! Nézzétek! Az én öreg, elhomályosuló szemem most úgy látja őket, mintha nem is a végtelen hó fehér színében, hanem piros-fehér-zöld színben pompáznának, várva az édes Megváltót, a kis Jézust születésének ünnepét, szent karácsony estéjét. Nézzétek, milyen édesen hajol le rájuk a decemberi alkonyat, mintha az ég gyengéden meg akarná csókolni ezeket a hóval terhelt és sokat tapasztalt öreg hegyeket! Nézzétek, mintha a természet is boldogan ünnepelne! Ünnepli e kettős születést; a Fiúisten születését és a szegény, agyongyötört székelység lassan meginduló, de dicsőséges feltámadását.

Gyermekhangok (kívülről, egyre közeledve): Mennyből az angyal...

Anyá (hirtelen föleszmélve): Jézusom, már jönnek a gyerekek a tanító úréktől! Gyorsan fejezzük be édesanyám! (Nagyanyóval az utolsó munkát végzik a karácsonyfán. Beesteledik, meggyújtják a gyertyákat a fán s a karácsonyest szent áhitata ereszkedik alá. Könyveket és más ajándéktárgyakat rendez-

nek az asztalon, közben a gyermekek éneke egyre közelebből hallatszik. Anya a zászlót kiterítve az egyik ágyra teszi, úgy, hogy ez a hármasszín mindvégig uralja a szobát.) Készen vagyunk, édesanyám?

Nagyanyó: Ugy látom, nincs már semmi, amit elfelejtettünk volna. De nini, Annika babája! (Egy magyarruhás hajasbabát tesz még az asztalra.) Igy, most már készen vagyunk!

Anya: Eppen ideje, mert mindjárt itt is lesznek!

Nagyanyó: Szegénykéim! Eddig még úgysem ünnepelhettek szabadon, rettegés nélkül, magyar szívvvel, magyar karácsonyt.

Gyerekek (a Mennyből az angyal utolsó akkordját énekelve, belépnek. Öten vannak, két fiú és egy leány, Laci, Feri és Annika, a családhoz tartoznak, Juon és Florica oláh gyerekek. Kórusban): Dícsértessék a Jézus Krisztus...

Juon (olálhosan beszél): Jaj, de gyönyörű karácsonyfa megvan ez!

Mind: Gyönyörű!

Laci (az idősebb fiú): Édesanyám, a Jézuska eddig még soha sem hozott ilyen szép karácsonyfát! (Meglátja a zászlót.) Jé, és a zászló, nézzétek csak a zászlót!

Mind (ujjongva): A zászló... a magyar zászló! (Mind odalépnek, letérdelnek és sorra megcsókolják a zászló szegélyét.)

Juon: Jaj, jaj, olyan boldog vagyok... én is magyar fiú vagyok, nem oláh, aminek akartak tenni!

Florica: Én is, én is!

Pali (kisebb fiú): De édesapám, az oláh csendörök?!... Dugjuk el gyorsan, mert ha bejönnek, menten visznek is bennünket, mint Kovács bácsit, tavaly ilyenkor.

Apa (mosolyogva megsímogatja): Ne félj, fiacskám, semmitől, ne félj! Nem jöhet már senki ezután azért, hogy magyarságunkért megbüntessen bennünket! Ne félj, nézd csak, gyönyörködj a mi zászlónkban és véd szívedbe, hogy ezért a zászlóért kell élnie, halnia minden magyarnak!

Nagyanyó: Bizony, gyerekek, de hát meg se nézitek, mit hozott a Jézuska?

Gyerekek (a karácsonyfa köré sereglenek): Ez az enyém, ez az enyém, ez az enyém... Milyen gyönyörű!

Laci (könyvet tart kezében s leülve, olvassa címét): Vörösmarty Mihály összes költeményei... Édesapám, ugy-e, Vörösmarty Mihály írta a Hazádnak rendületlenül-t, amire még egész kicsi gyerekkoromban tanított meg édesapám.

Apa: Igen, fiam, ő egyike a legnagyobb magyar költőknek, ő írta nemzeti imádságunkat, a Szózatot és még sok-sok más gyönyörű költeményt. Azért hozta neked a Jézuska bizonyosan az ő verseit, hogy minél hamarabb megismerd őket.

Laci: Igen, édesapám, ugy-e ő írta ezt is, amit a mult héten tanultunk az iskolában:

Tied vagyok, tied hazám,
E szív, e lélek,
Kit szeretnék, ha tégedet
Nem szeretnék...

Apa: Nem, fiacskám. Ezt a szép költeményt egy másik nagy magyar költő írta, Petőfi Sándor, aki annyira szerette a székelyeket, s aki itt halt meg a szabadságharcban Segesvár mellett, Fehéregyházán.

Laci: De ezt ő írta (lapoz a könyvben):

Régi dicsőségünk, hol késel az éji homályban?
Századok ültenek el s te alattuk mélyen enyésző
Fénnyel jársz egyedül...

Jaj, de szép, édesapám! Ezt kívülről is meg fogom tanulni!

Apa: Bizony, fiam, a régi magyar dicsőségről senki sem dalolt olyan örökszépén, mint Vörösmarty Mihály. Minden magyar embernek el kell olvasnia minden sorát!

Pali: Nini! Én meg Petőfi Sándor összes költeményeit kaptam meg a Jézuskától! Édesanyám, úgy örülök neki!

Anya: Örülhetsz is neki kisfiam, most már senki sem büntet érte, ha kezdedben meglátja Petőfi lángoló költeményeit a magyar szabadságról... Bezzeg ezelőtt! Próbáltuk volna csak elszavalni a Talpra magyart! Még a falnak is füle volt és beárult bennünket, aztán jöttek a csendőrök s hosszú, kegyetlen rabság! Hála az Istennek, hogy vége van már egyszer!

Annika: Jaj, de szép hajasbaba! Ezt meg nekem hozta a Jézuska! Milyen szép ruhája van!

Nagyanyó: Ilyen ruhát, kicsi lányom, az Alföldön viselnek a magyar leányok, ugy-e, szép?

Annika: Gyönyörű! Ha nagyobb leszek, én is kapok egy ilyen szép magyar ruhát, ugy-e, édesanyám?

Anya: Kapsz, kislányom, hogyne kapnál.

Juon: Á, az Alföldre én is elmegyek... Odajártak valamikor a nagyapámék... Tutajon usztattak le addig, ahol a Maros a Tiszába ömlik... (nem tudja a város nevét.)

Laci: Szegedig!

Juon (hirtelen): Igen igen, Szegedig... Sok szépet meséltek róla nagyapámék! Szép fehér kenyerem terem ottan, itt meg senki sem ismeri aztat, mindenki kukoricáskenyér ismer. Én is odamegyek, hozni fehér buzakenyér...

Nagyapó: Ugy ám, kis Juon, ne búsulj, ezután már mehetek ti is, szegény erdélyi oláhocsák az Alföldre. Jobb dol-

gotok lesz bizonyosan, mint volt a regátiak alatt. Mert a magyar testvérét látta mindenkiben, aki hűséges volt a magyar hazához, akár magyar, akár oláhul beszélt is... Kenyerét is megosztotta veletek, de a szívét is... Nem is volt baj, hiszen együtt harcoltak sok csatában őseink. Az erdélyi oláh leusztartott a Maroson vagy Körösön a Tiszáig, ott eladta fáját, almáját, bevásárolt helyette búzát vagy fehér lisztet, vagy ha ez sem volt, csak két munkás kezét, s vihette ősszel haza munkájának eredményét, elvetette a téli gondját magának is, családjának is.

Juon: Igen, nagyapó, én is hallottam, hogy így volt. Azt is hallottam, amikor a regátiak voltak itten, hogy édesapám ezt mondta: Bárcsak már jönnének a magyarok! Azok sokkal jobban bántak velünk, mint ezek...

Florica: Én meg markot szedni megyek az Alföldre, magyar legények mellé!

Anya: Hát gyerekek, hogy most így meghallgatta a jó Isten a mi fohászunkat, amellyel húsz éven át ostromoltuk, ne feledkezzünk meg arról, hogy ezt megháláljuk. Imádkozzunk Hozzá, zengjünk Feléje hálaéneket és kérjük, ezután se hagyjon el bennünket, s vezérelje vissza mindazokat az édes magyar hazához, akik még nem térhettek haza.

Nagyapa: Imádkozzunk a még vissza nem tért Erdélyért, az egész Nagy-Magyarországért!

Mind (letérdelnek és éneklük):

Egy szelíd angyal hírt hozott,
Beleremegtek a Kárpátok —
Szava édes, titkos;
Jön a kis Jézus!
Várjátok!

Azt hirdette angyali szóval!
Szűnjön meg minden bánat és sóhaj!
Székelyország népe:
Űt az óra végre,
Valóban!

Ime, ütött ez a szent óra,
Hogy bánatunk fordult most jóra;
Nagy szomorúságunk,
Borús árvaságunk
Visszára.

Adjunk hálát Istennek,
Hiszen Ő segített meg!
Nosza énekeljünk,
Buzgón esedezzünk
Egy szívvel:
Dicsőség, mennyben az Istennek...

(Ének elhangzása után zörgetnek az ajtón.)

Apa: Ejnye, ki lehet ez, ilyen későn, még hozzá szent karácsony estéjén. Bizonyosan valami szegény vándor, akinek nincs családja s nincs egyetlen karácsonyfa sem, amely alá meghúzódhatna. Ugorj csak ki Laci fiam, nézd meg, ki az, és vezesd be hozzánk, lesz talán csak számára egy tányér az asztalunknál!

Laci: Megyek édesapám. (Kimegy, nemsokára visszajön egy sápadt, megviselt ruhájú emberrel.)

Menekült: Dicsértessék a Jézus Krisztus, boldog szent karácsony ünnepet kívánok mindannyioknak...

Apa: Mindörökké, magának is. Részesüljön benne kegyelmed is. (Anya székkal kínálja.)

Menekült: Köszönöm a jóságukat. Bizony jól esik a pihe-nés. Nagy út van mögöttem, igen nagy út s még hozzá milyen! Alig egy hajszál választott el tőle, hogy ott nem hagytam a fogam! De jól is esik most nekem a szíves magyar szó.

Apa: Ejnye, ejnye, egész megijesztett kegyelmed! Micsoda veszedelmes útja lehetett az, amelyen túlesett szent karácsony estéjén?

Menekült: Délről jöttem... Ugy szöktem át a havasokon, a határon...

Mind: Délről? Jaj, talán csak nincs valami baja?

Nagyapó: Hagyjátok el! Magyarnak lenni mindig bajjal járt. Mondja el, testvér, miért kellett olyan hirtelen menekülnie otthonából?

Menekült: Maguknak mondjam el, mi az úgynevezett „kisebbségi“ sors? Hej, de boldogok is azok, akik a bécsi döntés után hazakerültek! Annál keservesebb sors várt reánk, akik odaát maradtunk...

Nagyapó: Bizony, ha csak egy évvel ezelőtt is, ilyen későn zörgetett volna kelmed a kapunkon, aligha bocsátottuk volna be egykönnyen, azt gondolhatja, de itt, hála Istennek, mióta magyarok lehetünk nyíltan is, béke, nyugalom és rend van, nem kell félni semmitől a becsületes embernek. Hála az Istennek, hogy az a gonosz húsz esztendő elmúlt már felőlünk!

Menekült: De mifelőlünk még nem! Reméljük, nem tart már sokáig. Velem is mi történt, hallják csak kegyelmetek! Házam, földem, kis gazdaságom van odaát, amit apáink évszázadok óta műveltek s most az új uraknak erre vásott a foguk. Perbefogtak hazaárulásért, természetesen csak azért, mert tudták, hogy magyar vagyok, úgyhogy — hacsak nem akartam útkukba lenni, — szent karácsony estéjén kellett menekülnöm, otthagyni családomat, mindenemet, csak azért, hogy puszta életemet megmenthessem csak azért, hogy ezentúl ezt az életet egyedül annak a szent célnak szentelhessem, hogy

szülőföldem, annyi ősom vérrrel, verítékkal, könnyel magyarrá szentelt rögét újra magyarrá és szabaddá tehessem!

Apa: Isten áldja meg szándékában!

Nagyapa: Látjátok, mennyit kell még mindig szenvednie most is a magyarnak. Bizony, nagy örömünkben csaknem megfeledkeztünk róluk... Elfeledkeztünk arról, hogy nem teljes még a mi munkánk!

Apa: Nem teljes, és addig nem is lehet teljes, amíg a mi édes hazánk egyetlen rögére idegen tapos, amíg egyetlen magyar testvérünket üldözik azért, mert ősei nyelvén mer beszélni saját hazájában!

Anyja: De most már erősebbek vagyunk, mint voltunk húsz éven át, bátrabban harcolhatunk szent ügyünkért, s ha a kicsi Jézus is velünk lesz, győzni is fogunk!

Laci: Ugy-e, édesanyám, én is harcolhatok majd az egész Erdélyország felszabadításáért?

Juon: Én is veled megyek, Laci!

Menekült: Fogadjuk meg hát szent esküvel, hogy egy percre sem feledkezünk meg legnagyobb kötelességünkről! Ez a mi legnagyobb kérésünk még karácsony szent éjtszakáján is Attól, akinek születése ünnepét ma ünnepli a világ.

Nagyapó: Imádkozzuk el hát itt, a karácsonyfa alatt, a magyar nemzeti imát, hogy a kicsi Jézuska, akinek szent Anyja védelmezi hazánkat ezer év óta, védje, óvja meg édes magyar hazánkat ebben a most dúló viharban s engedje megérnünk, hogy még egyszer összefogózhasson minden magyar kéz egyetlen, széttéphetetlen gyűrűbe! Kicsi Jézuskám, nekem nem sok időm van már hátra, én kérlek, hallgasd meg könyörgésünket, Amen.

(Felállnak, majd elénekelik a Himnuszt.)

Függöny le.

Melyiket a kilenc közül?

Jókai Mór elbeszélése alapján színre alkalmazta *Sas Ede*.

Személyek: János mester, Sándorka, Teruska, Juliska, Ferike, Jánoska, Iluska, Palika, Pirike, Birika gyermekei, Háziúr, Házmesterné.

Szín: János mester lakása: egy szoba. A sarokban tűzhely, középen asztal, a falak mentén ágyak, jobbról elől háromlábú szék, mellette a padkán a csizmadia-mesterséghez szükséges anyag és szerszám. A szobát az alacsony tetőről lecsüngő petróleumlámpa világítja meg.